

Fotoproject achter gevangensmuren

Maud Gemmeke

In september 2024 opende een expositie van fotograaf Joseph Rodríguez (New York, 1951) in Fotomuseum aan het Vrijthof te Maastricht; de expositie liep tot februari 2025. Rodríguez werd als tiener opgepakt bij een demonstratie en kwam vast te zitten in de beruchte gevangenis Rikers Island. Het harde leven achter de tralies leidde tot een heroïneverslaving en een 'carrière' als draaideurcrimineel. Fotografie hielp hem om de vicieuze cirkel van verslaving, criminaliteit en vastzitten te doorbreken. Terwijl hij in zijn levensonderhoud voorzag als taxichauffeur, legde Rodríguez van 1977 tot 1987 vanuit zijn auto het straatleven in New York vast en portretteerde hij de inwoners van de wijk Spanish Harlem. De *Juvenile*-serie die hij vervolgens maakte, toont jonge delinquenten en betrokkenen in het rechtssysteem. Later, in Los Angeles, gaf de fotograaf benedeleden een menselijk gezicht.

De komst van een fotograaf met een dergelijk levensverhaal en oeuvre naar ons land bood kansen voor een samenwerkingsproject. Rodríguez en mensen van het museum wilden graag een bezoek brengen aan PI Sittard, om met gedetineerden in gesprek te gaan over het doorbreken van vicieuze cirkels. De gevangenis reageerde positief en vroeg de geestelijke verzorging om mee te denken over het project. Zo schreef ik een projectplan dat meer behelsde dan alleen een bezoek van de fotograaf. Het moest in mijn optiek meer een uitwisselingsproject worden met zowel een expositie van Rodríguez' foto's in de gevangenis, als een expositie van het werk van gedetineerden in Fotomuseum aan het Vrijthof. Hiervoor wilde ik wegwerpcamera's inzetten.

Het projectplan overtuigde de gevangenisdirectie en de mannen van Sittard kregen de kans om elementen van het verblijf in een gevangenis vast te leggen en dit te delen met de buitenwereld. De vraag daarbij was: wat zou je willen laten zien aan de buitenwereld? Wat wil je vertellen over het leven in de bajes? Ik hoopte dat het project de mannen wat empowerment zou bieden en het zou leiden tot meer vertrouwen tussen PI-medewerkers en gedetineerden. Zo kon de buitenwereld ook meer meekrijgen van het rauwe leven in de gevangenis.

Samen met mijn (katholieke) collega Désirée den Braber begeleidde ik de mannen gedurende het project dat enkele maanden duurde. Tweemaal mochten de mannen een week lang met een wegwerpcamera op zak hun leven in de bajes vastleggen. Een deelnemer vertelde achteraf dat het fotograferen hem een stukje vrijheid had teruggegeven. Het resultaat werd tentoongesteld in het Fotomuseum aan het Vrijthof, in deze Beeldtentoonstelling enkele voorbeelden.

M. Gemmeke is humanistisch geestelijk verzorger bij de Dienst Justitiële Inrichtingen en de Pompestichting te Nijmegen. Ze promoveert momenteel aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. E-mail: m.gemmeke@dji.minjus.nl.

